

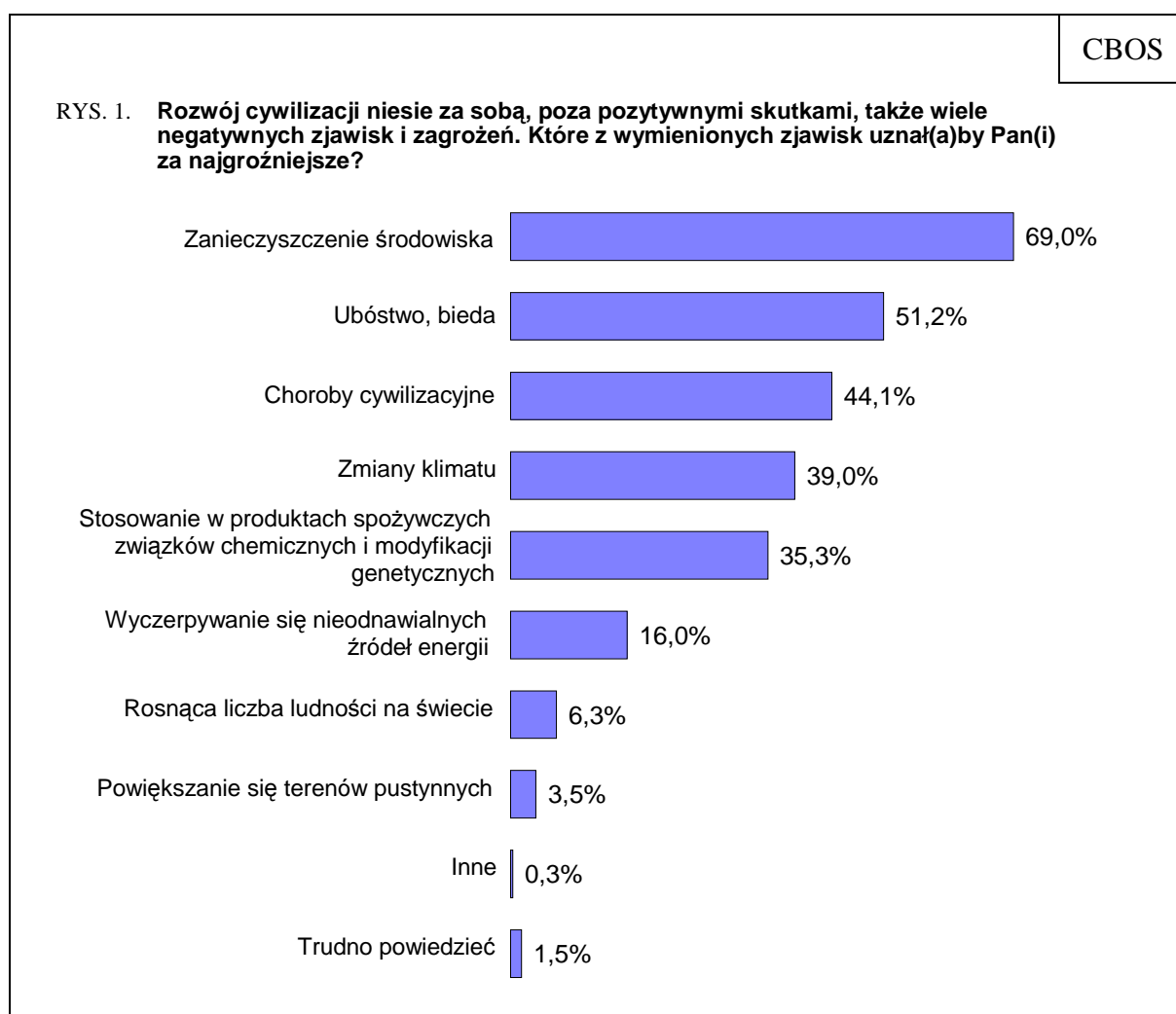
Informacja o badaniu

Zleceniodawca:	Ambasada Brytyjska w Warszawie
Wykonawca:	Centrum Badania Opinii Społecznej
Data realizacji:	27 lutego – 4 marca 2009 roku
Typ próby:	reprezentatywna próba losowa dorosłych Polaków
Metoda badawcza:	bezpośredni wywiad ankietarski wspomagany komputerowo (CAPI)
Liczba zrealizowanych wywiadów:	N=1008

1. Społeczna świadomość zmian klimatycznych

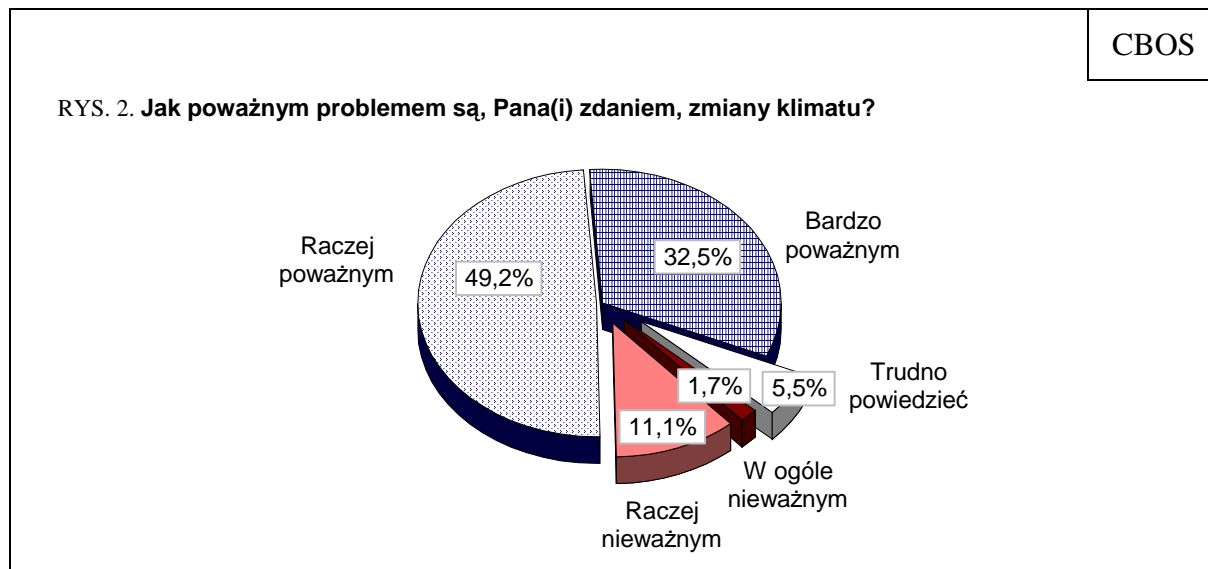
1.1. Zmiany klimatu na tle innych współczesnych zjawisk i zagrożeń

Wśród zjawisk i zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacyjny, Polacy najczęściej wymieniają problem zanieczyszczenia środowiska (69%). Nieco ponad połowa respondentów (51,2%) wskazuje na społeczno-ekonomiczne skutki rozwoju cywilizacyjnego – ubóstwo i biedę. Negatywnym skutkiem rozwoju cywilizacji są dla około dwóch piątych badanych (39%) zmiany klimatu, a dla mniej więcej co szóstego respondenta (16%) – wyczerpywanie się nieodnawialnych źródeł energii.

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

W ocenie zdecydowanej większości Polaków zmiany klimatu są istotnym problemem: dla blisko połowy (49,2%) – raczej poważnym, a dla jednej trzeciej (32,5%) – bardzo poważnym. Przeciwnego zdania jest 12,8% ogółu ankietowanych.

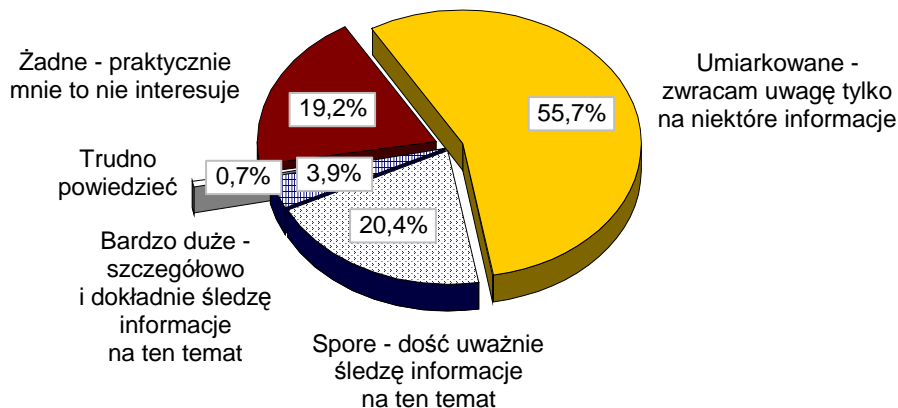

Na sposób postrzegania problemu zmian klimatu wpływa przede wszystkim wiek badanych – poważne podejście do tej kwestii częściej w porównaniu z innymi cechuje osoby najmłodsze, sceptycznie natomiast odnoszą się do niej respondenci najstarsi.

1.2. Zainteresowanie problematyką zmian klimatu

Ponad połowa badanych (55,7%) deklaruje, że problematyką zmian klimatu interesuje się umiarkowanie, zwracając uwagę jedynie na wybrane informacje. Co piąty respondent (20,4%) poświęca sporo uwagi zmianom klimatu i dość uważnie śledzi informacje na ten temat. Niemal taką samą liczebnie grupę (19,2%) stanowią osoby, które praktycznie nie interesują się tym zagadnieniem. Jedynie 3,9% badanych określa swoje zainteresowanie jako bardzo duże – szczegółowo i dokładnie zapoznaje się z wiadomościami dotyczącymi zmian klimatu.

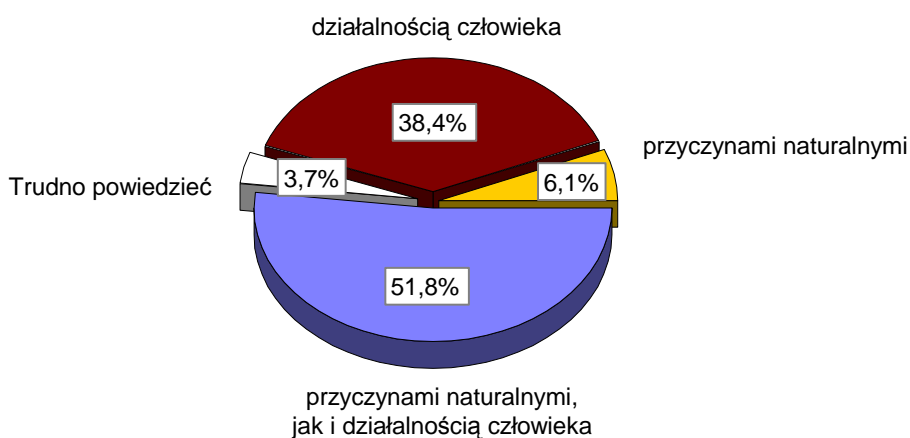
RYS. 3. Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie problematyką zmian klimatu?

Niezainteresowane problematyką zmian klimatu są przede wszystkim osoby najstarsze (39% wskazań – dwukrotnie więcej niż wśród ogółu badanych). Wyższy niż przeciętnie odsetek deklaracji braku zainteresowania dotyczy ponadto osób z wykształceniem podstawowym oraz mieszkańców wsi.

Wśród ogółu badanych największą grupę (51,8%) stanowią ci, którzy skłonni są upatrywać przyczyn zmian klimatu zarówno w zjawiskach naturalnych, jak i w sferze działalności człowieka. Pogląd ten w największym stopniu charakteryzuje osoby o wyższym statusie społeczno-zawodowym i mieszkańców największych miast.

RYS. 4. Jak Pan(i) sądzi, czy zmiany klimatu są spowodowane:

Niespełna dwie piąte ogółu respondentów (38,4%) sądzi, że zmiany klimatu spowodowane są wyłącznie działalnością człowieka. Natomiast zwolennicy tezy, że klimat zmienia się wyłącznie z przyczyn naturalnych, pozostają w zdecydowanej mniejszości – opinię tę podziela jedynie 6,1% ankietowanych.

Czynniki powodujące zmiany klimatu to zdaniem Polaków przede wszystkim zanieczyszczone powietrze i woda. Na drugim miejscu znalazła się w tym kontekście zwiększona emisja dwutlenku węgla, niewiele rzadziej badani wskazywali na produkcję dużych ilości śmieci, niestosowanie recyklingu oraz wycinanie i pożary lasów. Rozwój przemysłu, wskazany przez więcej niż co trzeciego respondenta, wyczerpuje listę pięciu czynników postrzeganych jako najważniejsze przyczyny zmian klimatu.

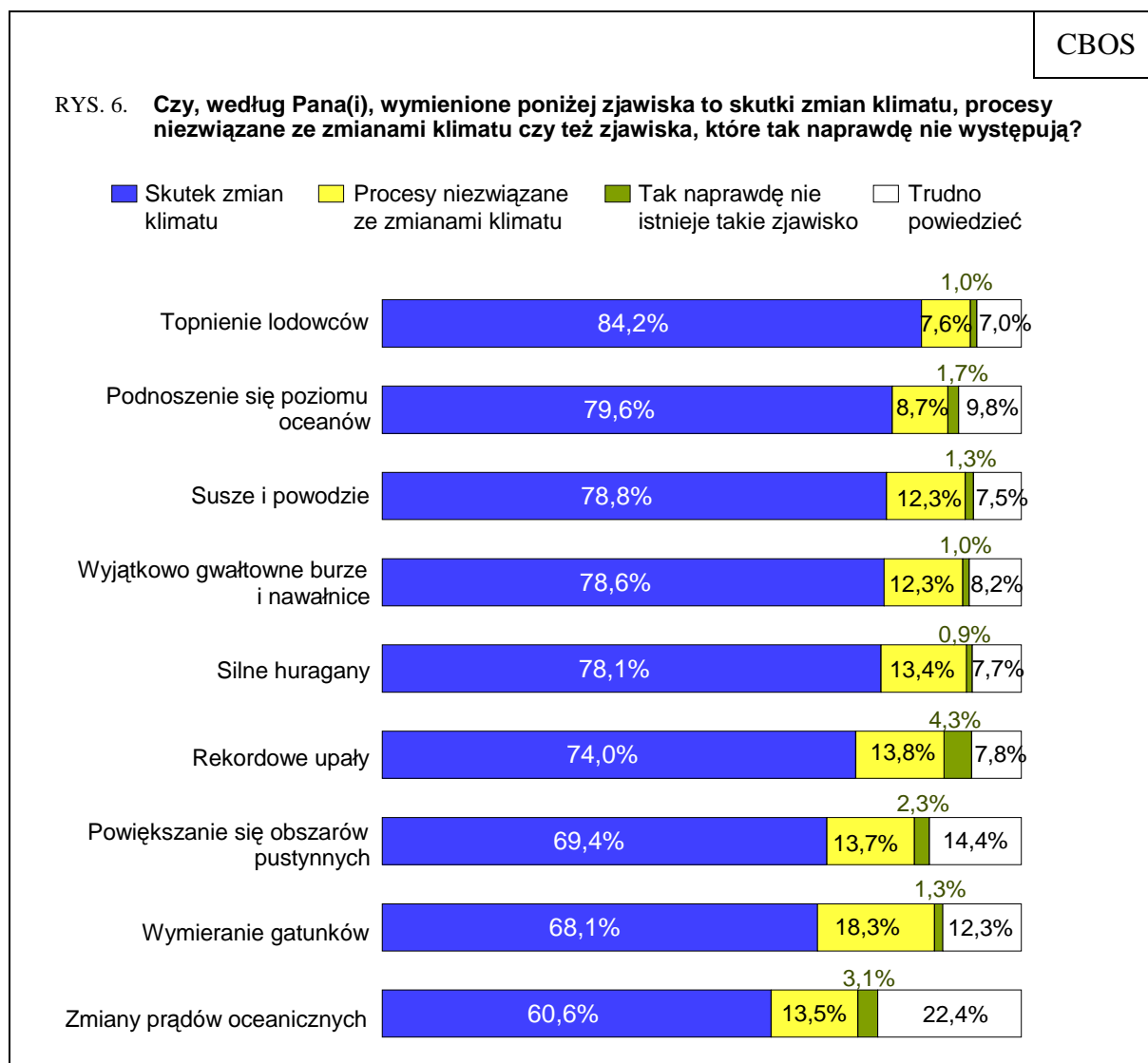
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Konsekwencją zmian klimatu mogą być procesy zachodzące w przyrodzie. Ocenie respondentów poddanych zostało dziewięć zjawisk przyrodniczych:

- ▶ podnoszenie się poziomu oceanów,
- ▶ zmiany prądów oceanicznych,
- ▶ susze i powodzie,

- ▶ gwałtowne burze i nawałnice,
- ▶ silne huragany,
- ▶ topnienie lodowców,
- ▶ rekordowe upały,
- ▶ powiększanie się obszarów pustynnych,
- ▶ wymieranie gatunków.

W odniesieniu do każdego z wymienionych zjawisk prosiliśmy badanych o opinię, czy – ich zdaniem – jest ono skutkiem zmian klimatu czy też nie ma z tym związku.

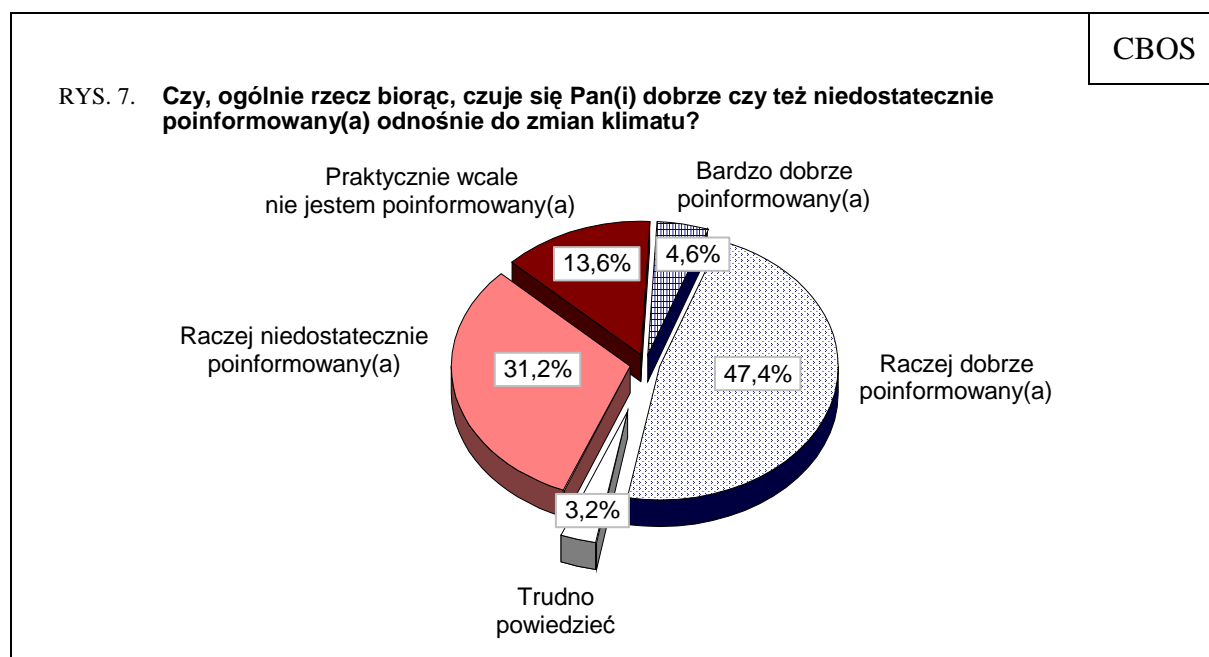

W stosunku do wszystkich uwzględnionych w pytaniu zjawisk zdecydowanie dominuje pogląd, że są one następstwem zmian klimatu. Polacy są najbardziej jednomyślni w opiniach na temat przyczyn topnienia lodowców – aż 84,2% ogółu badanych kojarzy

ten fakt ze zmianami klimatu. Relatywnie najslabiej natomiast łaczone są ze zmianami klimatu takie zjawiska, jak: powiększanie się obszarów pustynnych, wymieranie gatunków oraz, przede wszystkim, zmiany prądów oceanicznych. W przypadku tej ostatniej kwestii więcej niż co piąty respondent nie ma wyrobionego zdania.

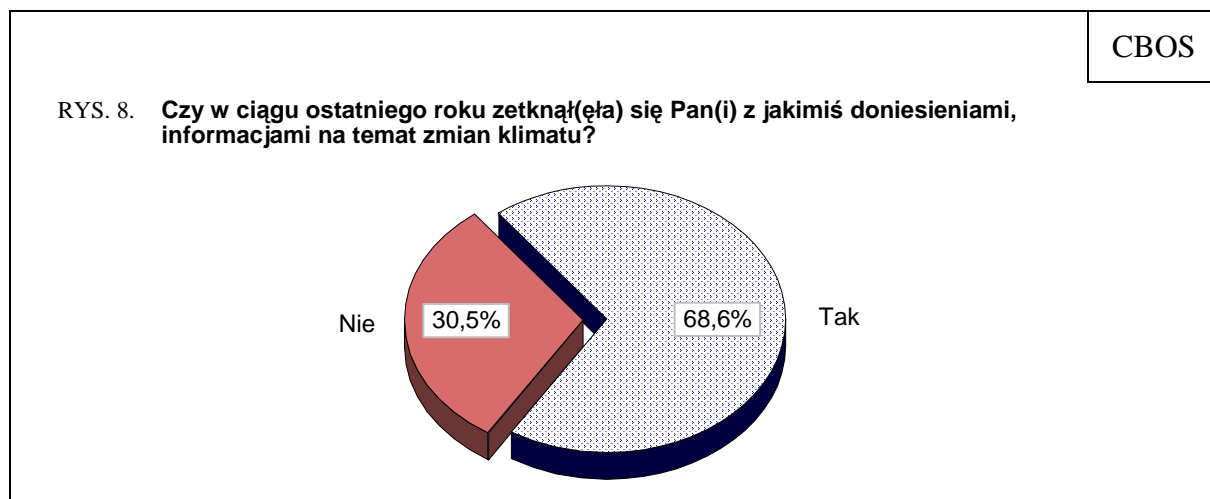
1.3. Źródła informacji na temat zmian klimatu

Opierając się na uzyskanych deklaracjach można sądzić, że stopień poinformowania Polaków o kwestiach zmian klimatu nie jest zadowalający. Wprawdzie dobrze poinformowani stanowią łącznie 52% badanych (47,4% – raczej dobrze, a 4,6% – bardzo dobrze), jednak niemal co trzeci respondent (31,2%) czuje się niedostatecznie poinformowany, a co siódmy (13,6%) deklaruje, że nie ma żadnego rozeznania w tej dziedzinie. Należy pamiętać, że jest to ocena subiektywna, powiązana zapewne z osobistymi potrzebami informacyjnymi. Oznacza to, że np. osoba mająca ograniczone potrzeby informacyjne w kwestiach klimatycznych może jednocześnie czuć się poinformowana w tym względzie w stopniu dostatecznym.

Lepiej poinformowani w kwestii zmian klimatu czują się – według własnych deklaracji – badani o wyższym statusie społeczno-zawodowym, mieszkańcy dużych miast, w większym stopniu mężczyźni niż kobiety. Natomiast o całkowitym braku orientacji w tym zakresie mówią ponad dwukrotnie częściej niż przeciętnie respondenci najstarsi, badani z wykształceniem podstawowym i mieszkańcy wsi.

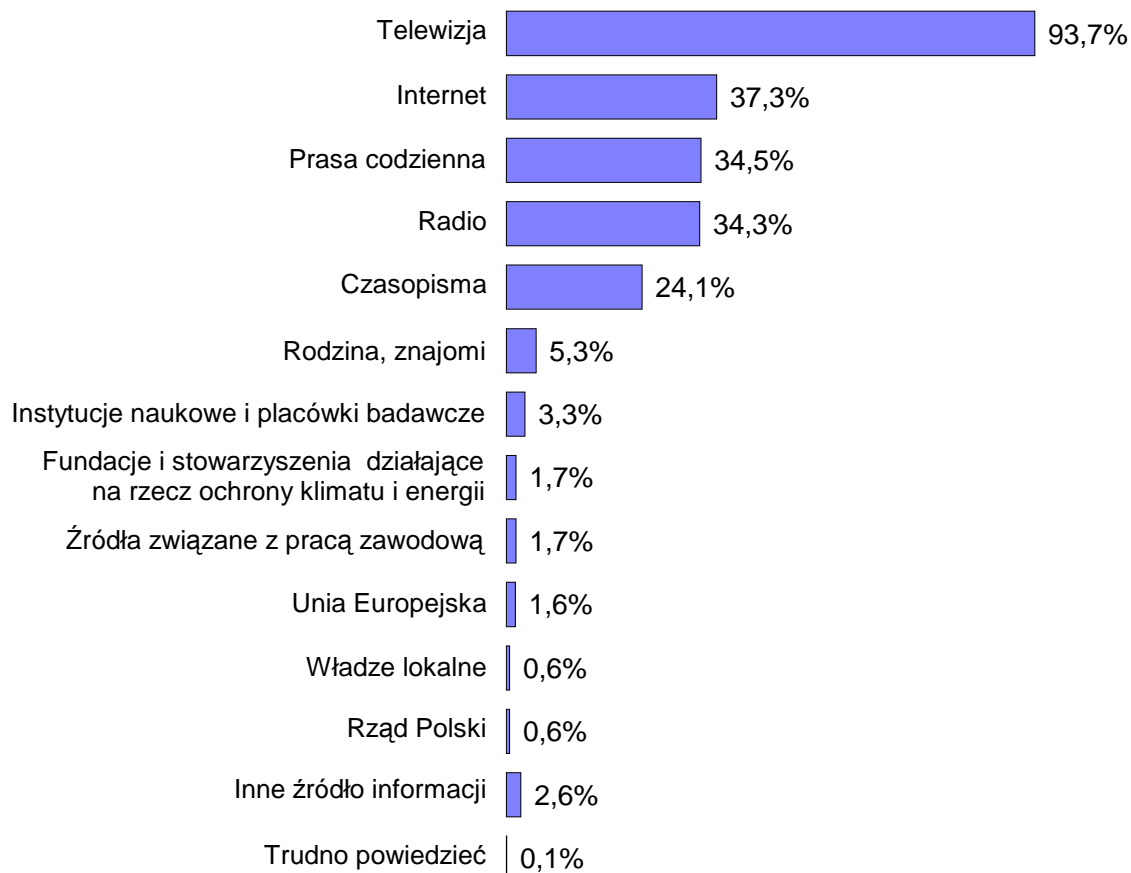
Niezależnie od deklarowanego stopnia poinformowania, większość ankietowanych twierdzi, że w ciągu ostatniego roku zetknęła się z doniesieniami na temat zmian klimatu.

Częstość deklaracji świadczących o zetknięciu się z informacjami na temat zmian klimatu wzrasta wraz z wielkością miejscowości, w której mieszkają respondenci, oraz poziomem ich wykształcenia. Brak kontaktu z tego typu doniesieniami zdecydowanie częściej niż przeciętnie deklarują przede wszystkim osoby z najstarszej grupy wiekowej, badani z wykształceniem podstawowym i mieszkańcy wsi.

Posiadane przez respondentów informacje na temat zmian klimatycznych pochodzą przede wszystkim z telewizji (93,7% wskazań), która na tym polu zdecydowanie zdominowała inne media. Następne w kolejności – internet, prasa codzienna i radio wskazywane były przez nieco więcej niż jedną trzecią badanych (od 34,3% do 37,3%), jeszcze mniej osób (24,1%) wymieniło w tym kontekście czasopisma. Fakt, że pozostałe źródła wiedzy wskazywano sporadycznie, pozwala sądzić, że nie mają one znaczenia, jeśli chodzi o efektywne informowanie Polaków o zmianach klimatu.

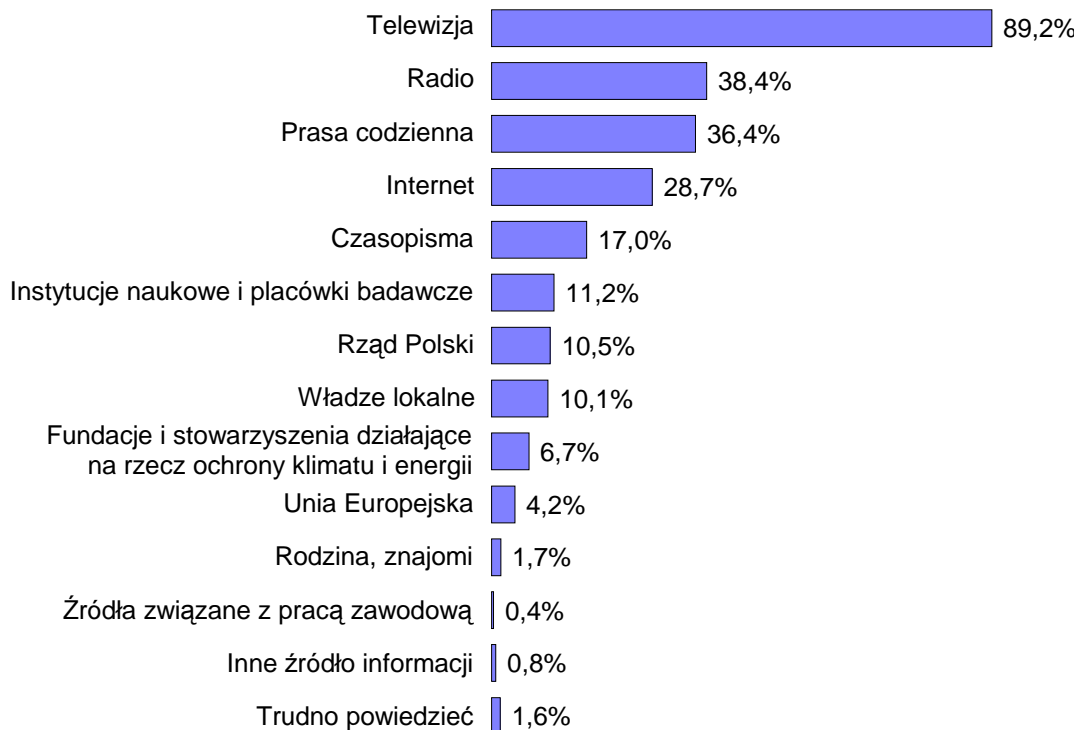
RYS. 9. Skąd przede wszystkim pochodziły te informacje?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Biorąc pod uwagę źródła informacji na temat zmian klimatu można powiedzieć, że stan faktyczny w zasadzie odpowiada oczekiwaniom społecznym. W odczuciu ankietowanych, źródłem informacji dostarczającym wiedzy i edukującym społeczeństwo w zakresie zmian klimatu powinny być przede wszystkim media: telewizja oraz – w nieco mniejszym stopniu – radio, prasa i internet. Trzeba zaznaczyć, że Polacy oczekują nieco większego zaangażowania w tę działalność instytucji i placówek badawczych, rządu oraz władz lokalnych.

RYS. 10. **Które z tych źródeł informacji powinny, Pana(i) zdaniem, dostarczać wiedzy i edukować ludzi w zakresie zmian klimatu?**

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

1.4. Rola rządu, władz lokalnych, mediów i organizacji biznesowych

Wśród Polaków przeważa opinia, że podejmowanie w naszym kraju przedsięwzięć na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu jest przede wszystkim powinnością władz centralnych, rządu (67,5%). O ponad połowę mniej wskazań uzyskały w tym kontekście władze lokalne oraz sami obywatele – co trzeci respondent sądzi, że inicjatywę w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu powinni podejmować gospodarze gmin i miast (32,9%) lub sami mieszkańcy (32,9%).

W porównaniu z władzami centralnymi i lokalnymi, zdecydowanie mniej wskazań uzyskały w omawianym kontekście władze wojewódzkie.

RYS. 11. Kto w Polsce powinien podejmować działania w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Do kwestii ochrony klimatu Polacy mają zatem podejście instytucjonalne. Świadczy o tym nie tylko postrzeganie przeciwdziałania zmianom klimatu jako przede wszystkim powinności rządu, ale również oczekiwanie zwiększenia zaangażowania władz centralnych i lokalnych w przekazywanie informacji i edukowanie społeczeństwa w tym zakresie. Skuteczne zaś egzekwowanie istniejącego prawa, leżące w gestii władz, to czynnik najczęściej wskazywany jako pozytywnie wpływający na ochronę klimatu. Dodatkowym potwierdzeniem tego jest fakt, że ranking osobistości życia publicznego, mogących skutecznie przekonać Polaków do działań proekologicznych otwierają – z największymi odsetkami spontanicznych wskazań – premier Donald Tusk i prezydent Lech Kaczyński.

Podejmowanie działań przeciwko zmianom klimatu nie jest natomiast – w opinii badanych – powinnością mediów (11,6% wskazań), a ich aktywność nie należy do czynników wpływających w istotny sposób na skuteczną ochronę klimatu (9,7%). W przypadku mediów oczekiwaną formą zaangażowania w sprawy ekologii i zagrożeń dla klimatu jest przede

wszystkim informacja i edukacja. Jako pożądanego źródła informacji i edukacji społecznej postrzegana jest przede wszystkim telewizja, wskazywana w tym kontekście przez blisko 90% ogółu badanych.

Z aktywnością na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu zupełnie nie kojarzy się Polakom środowisko biznesu. Tylko mniej niż co dziesiąty respondent podziela pogląd, że podejmowanie tego rodzaju działań jest powinnością organów decyzyjnych przedsiębiorstw – dyrektorów i właścicieli. Organizacji biznesowych nie wskazywano wśród źródeł informacji o zmianach klimatu, co więcej – zupełnie nie ma społecznego oczekiwania co do ich roli informacyjnej czy edukacyjnej w tym względzie (brak wskazań). Niewielu badanych (3,4% ogółu) przypisuje organizacjom biznesowym istotny wpływ na skuteczną ochronę klimatu.

2. Metody pozyskiwania energii a zmiany klimatu

2.1. Emisja dwutlenku węgla

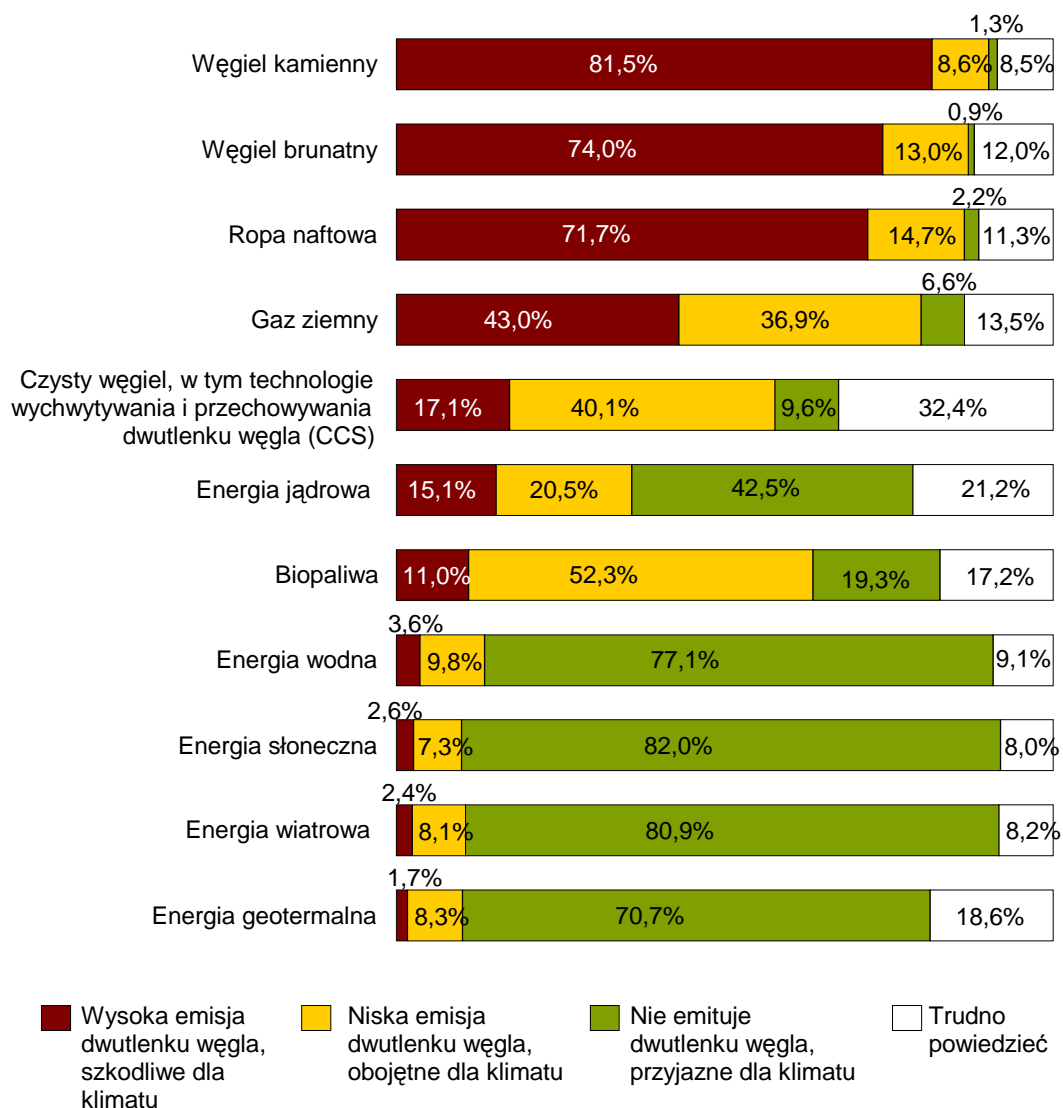
Uzyskiwaniu energii towarzyszy zwykle emisja dwutlenku węgla, który negatywnie wpływa na klimat Ziemi. W opinii zdecydowanej większości Polaków najbardziej szkodliwymi surowcami wykorzystywanymi do produkcji energii są: węgiel kamienny, węgiel brunatny oraz ropa naftowa.

Ponad dwie piąte badanych (43%) sądzi, że wytwarzanie energii z gazu ziemnego skutkuje wysoką emisją CO₂, a nieco mniejsza grupa (36,9%) – że jest do surowiec obojętnej dla klimatu, czyli charakteryzującej się niskim poziomem wytwarzania dwutlenku węgla.

Zdaniem połowy ankietowanych (52,3%) niska emisja dwutlenku węgla towarzyszy uzyskiwaniu energii z biopaliw, dwie piąte zaś (40,1%) twierdzi, że niską emisję CO₂ umożliwiają technologie czystego węgla, w tym technologie wychwytywania dwutlenku węgla i składowania go pod ziemią. Jednocześnie niemal co trzeci Polak nie potrafi udzielić odpowiedzi odnośnie do zastosowania technologii czystego węgla, co może świadczyć zarówno o małej popularności takich technologii, jak i niskiej świadomości naszego społeczeństwa w tym względzie.

Źródłami energii nieemitującymi w ogóle dwutlenku węgla są w opinii zdecydowanej większości respondentów źródła odnawialne. Przyjazna dla klimatu jest zatem – zdaniem ankietowanych – energia słoneczna, wiatrowa, wodna, a także geotermalna. Warto dodać, że w przypadku energii geotermalnej co piąty badany (18,6%) nie jest w stanie ocenić jej wpływu na klimat. Być może, podobnie jak w przypadku technologii CCS, w otoczeniu badanych nie pojawiły się dotychczas łatwo dostępne informacje na temat wykorzystania energii cieplnej wnętrza Ziemi.

RYS. 12. Jak ocenia Pan(i) wpływ następujących źródeł energii / metod produkcji energii na klimat?

Wiele sektorów gospodarki ma udział w emisji dwutlenku węgla. Zdaniem respondentów odpowiedzialność za jego produkcję ponosi przede wszystkim przemysł energetyczny (54,1%). Rzadziej badani wskazywali: transport (25,4%), przemysł rafineryjny (24,7%) oraz chemiczny (21,5%).

RYS. 13. Który z poniższych sektorów gospodarki emituje, Pana(i) zdaniem, największe ilości dwutlenku węgla?

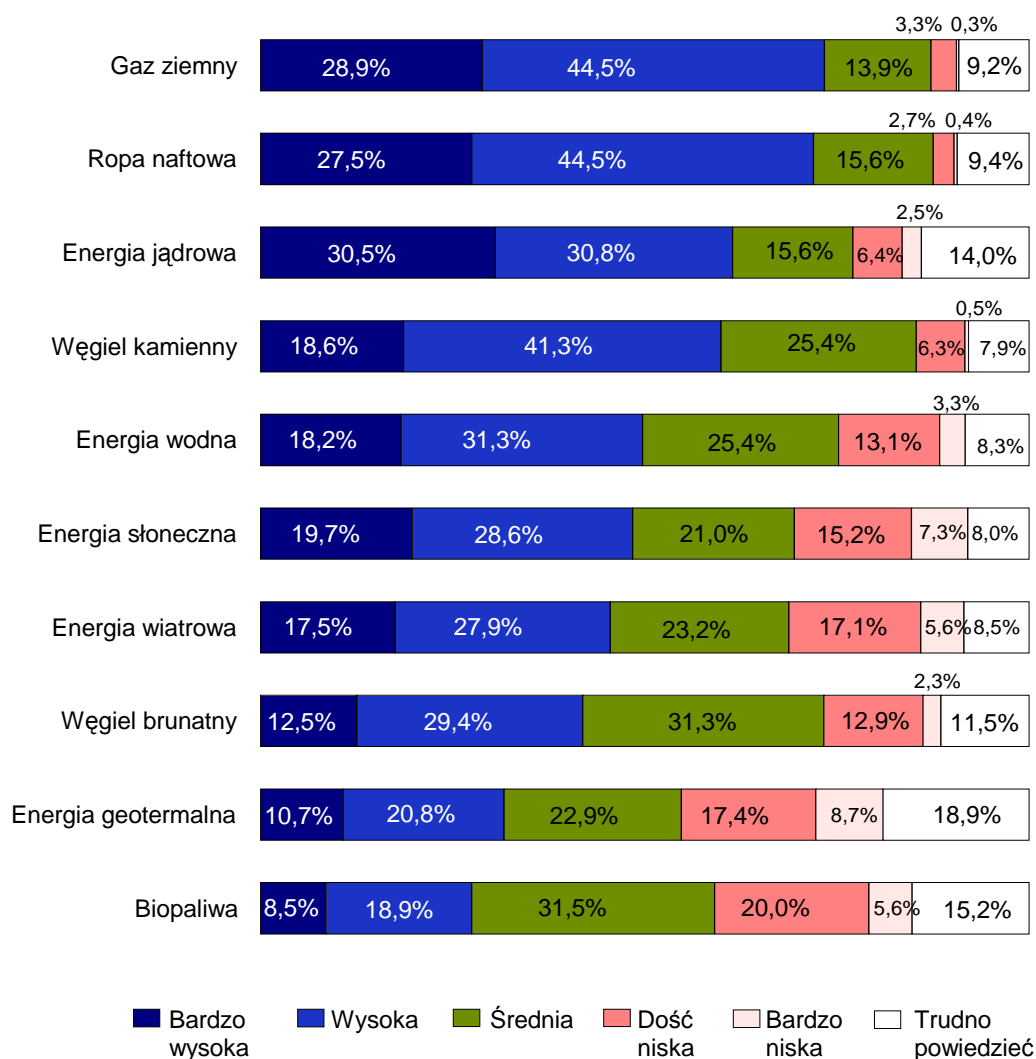
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź

Wytwarzanie dwutlenku węgla mogłoby zostać ograniczone poprzez zastosowanie korzystnych dla klimatu strategii gospodarczych. Dziewięciu na dziesięciu Polaków opowiada się za wprowadzeniem rozwiązań w rodzaju zmniejszenia produkcji szczególnie uciążliwej dla środowiska czy inwestowania w modernizację przedsiębiorstw. Jedynie co dwudziesty ankietowany jest zdania, że nie warto podejmować takich działań.

2.2. *Opinie o efektywności źródeł energii*

Spośród źródeł energii wymienionych w kwestionariuszu ankiety Polacy za najbardziej wydajne uważają surowce nieodnawialne. Zdaniem prawie trzech czwartych badanych są nimi gaz ziemny (73,4%) i ropa naftowa (72%). Na trzeciej pozycji plasuje się energia jądrowa wskazywana jako efektywne źródło przez 61,3% respondentów.

RYS. 14. Jak ocenia Pan(i) efektywność następujących źródeł energii (możliwość zaspokojenia za ich pomocą potrzeb energetycznych na świecie)?

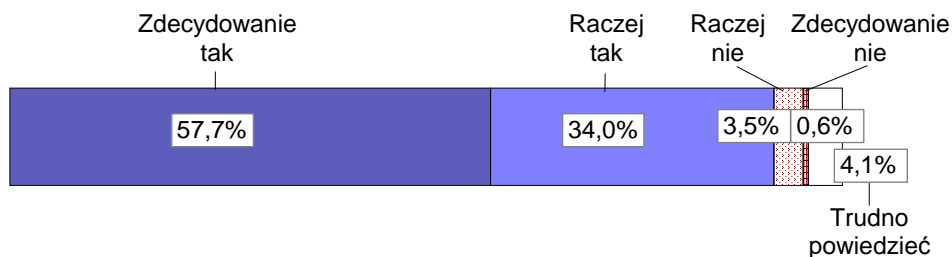

Za najmniej wydajne źródła pozyskiwania energii ankietowani uznają biopaliwa oraz energię geotermalną. W obu przypadkach wysokie są odsetki odpowiedzi „trudno powiedzieć”, co sugeruje, że badani nie mają wystarczającej wiedzy, aby ocenić wydajność energetyczną biokomponentów oraz energii cieplnej wnętrza Ziemi.

2.3. Odnawialne źródła energii

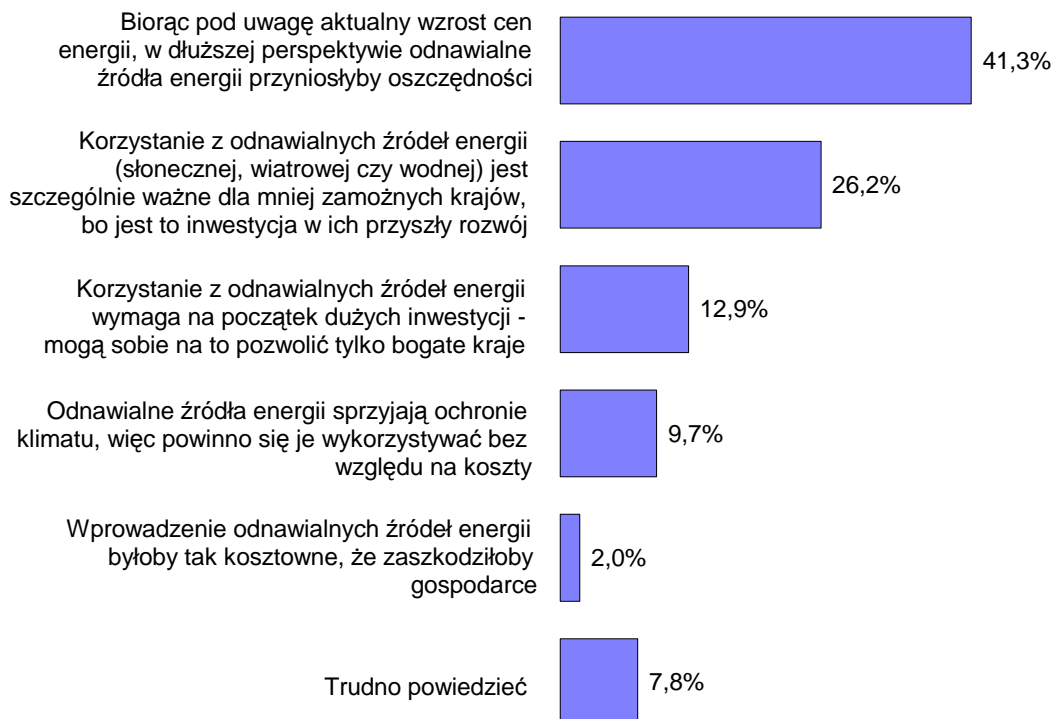
Dziewięciu na dziesięciu Polaków (91,7%) jest zdania, że pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych chroni klimat przed niekorzystnymi zmianami.

RYS. 15. Czy, Pana(i) zdaniem, korzystanie z energii uzyskanej ze źródeł alternatywnych (słońce, woda, wiatr) chroni klimat przed zmianami?

Jednocześnie ponad dwie piąte respondentów (41,3%) sądzi, że – z uwagi na rosnące ceny tradycyjnych surowców – w dłuższej perspektywie czasowej odnawialne źródła energii przyniosłyby oszczędności. Co czwarty badany (26,2%) uważa, że zastosowanie takich źródeł, jak słońce, wiatr czy woda, może być szczególnie ważne dla mniej zamożnych krajów, ponieważ jest to inwestycja w ich przyszły rozwój.

RYS. 16. Od pewnego czasu toczą się dyskusje na temat możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, takich jak wiatr, woda czy słońce. Która z opinii jest Panu(i) bliższa?

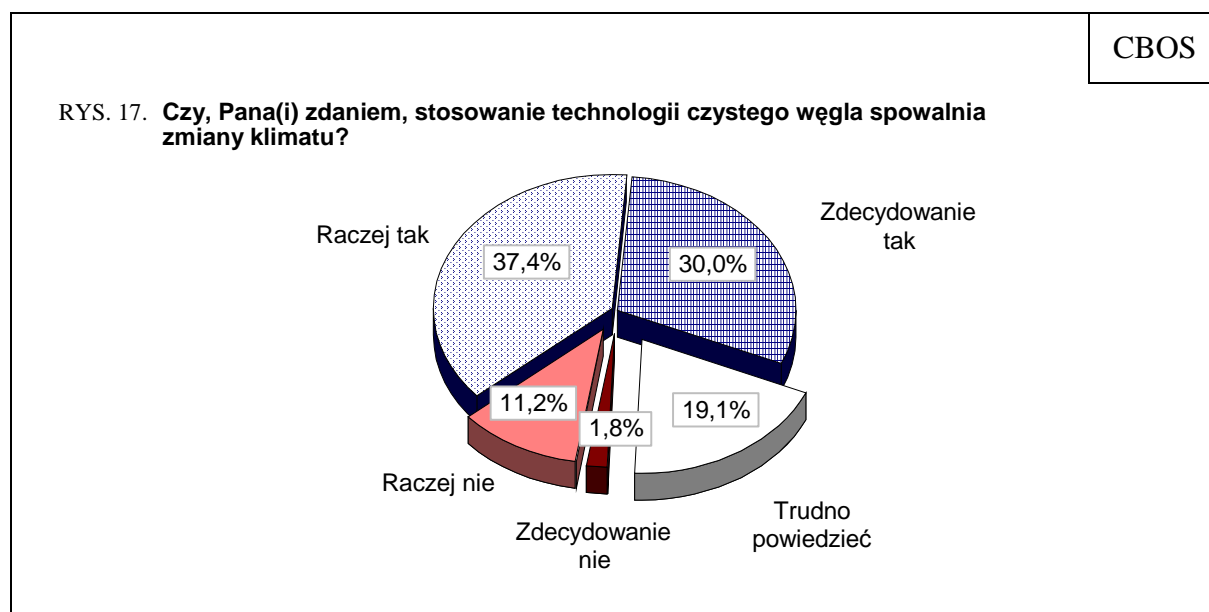

Wśród respondentów popierających wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, takich jak wiatr, woda czy słońce, dominują osoby młodsze, lepiej wykształcone oraz mieszkające w dużych miastach (powyżej 100 tys. ludności).

Ogólnie jednak Polacy wiedząc o korzystnym wpływie odnawialnych źródeł energii na klimat są umiarkowanymi zwolennikami wprowadzania na szerszą skalę technologii wykorzystujących źródła alternatywne, być może ze względu na obawy przed destabilizującymi zmianami. Uzyskane wyniki pokazują ponadto, że większą przychylności ankietowanych zyskują rozwiązania, które pozwolą na pewne oszczędności, nawet odroczone w czasie.

2.4. Technologie czystego węgla, w tym technologie wychwytywania dwutlenku węgla i składowania go pod ziemią

Dwie trzecie Polaków (67,4%) jest zdania, że stosowanie technologii czystego węgla, umożliwiających redukcję emisji CO₂ do atmosfery, ograniczyłyby zmiany klimatu.

Mimo że instalacja innowacyjnych technologii węglowych, do których zaliczają się technologie wychwytywania i składowania pod ziemią dwutlenku węgla (CCS), wiąże się z dużymi wydatkami, ponad połowa badanych (58,6%) poparłaby zastosowanie takich rozwiązań. Sprzeciw wobec wprowadzenia kosztownych technologii czystego węgla wyraża 15,7% ankietowanych. Jednocześnie co czwarty respondent nie ma wyrobionego zdania na ten temat, co skłania do przyjęcia założenia o małej popularności tego typu rozwiązań czy też

